

BEHAVIOR TOWARDS IMPROVING VOCABULARY SCALE: THE STUDY OF RELIABILITY AND VALIDITY

(TÜRKÇE DERSİ SÖZ VARLIĞINI GELİŞTİRMEYE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ:
BİR GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI)

Görkem YAŞAR¹
Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL²

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a viable and accredited behavior scale based on Likert scale to measure behaviors of students towards improving their vocabulary. A scale draft of 28 articles was applied to the study group, then validity and reliability studies of the scale was done. For the scale's structural viability exploratory factor analysis was done to 296 students. The Scale's Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) value was found .906, Barlett's Sphericity Test value was found [$\chi^2=1708.824$, $df=136$, $p<0.00$]. 12 articles which have low factor value and caused overlapping were eliminated and a 17 article Likert type scale was obtained. Pearson correlation coefficients were calculated to determine relation between the articles and factors. The scale's Cronbach's Alpha credibility coefficient was found .887. Factor loads found after factor analysis varies between .50 and .72. According to these evidences it can be said that the scale is viable, accredited and it can be used to measure students' behaviors to vocabulary. To determine Behavior Towards Improving Vocabulary Scale's credibility, an internal consistency study was made and scale's Cronbach Alfa Internal Consistency Coefficient was found 0.887. When statistics of the Vocabulary Behavior Scale were reviewed, internal consistency coefficient of the first field "Behavior Towards Learning Words" was found .852, and for the second field "Behavior Towards Using Words" the internal consistency coefficient was found 0.812. After the analyses it can be said that Behavior Towards Vocabulary Scale is viable and accredited and it can measure student's behaviors towards improving vocabulary.

Keywords: Vocabulary, Turkish lesson, reading, learning, scale.

ÖZET

Bu çalışmada amaç, ortaokul öğrencilerinin söz varlığı geliştirmeye yönelik tutumlarını ölçmek için Likert tipi maddelerden oluşan geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği geliştirmektir. Hazırlanan ölçek taslağı, 296 öğrenciden oluşan gruba uygulanmış, sonrasında ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için 296 öğrenciden toplanan veriye açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .906, Barlett's Küresellik Testi değeri de [$\chi^2=1708.824$, $df=136$, $p<0.00$] bulunmuştur. Bu değerlerle ölçeğin faktör analizine uygunluğu anlaşıldıktan sonra faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre faktör değeri düşük olan ve binişiklik yaratan 12 madde, ölçekten çıkarılmış ve 17 maddelik Likert tipi bir ölçek elde edilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin toplamı ile faktörler arası ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik kat sayısı .887 olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen faktör yükleri, .50 ile .72 arasında değişmektedir. Bu bulgulara dayanarak ölçeğin geçerli, güvenilir olduğu ve öğrencilerin söz varlığına yönelik tutumlarını ölçmek için kullanılabilceği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Söz varlığı, Türkçe, okuma, öğrenme, ölçek.

¹ Milli Eğitim Bakanlığı Melahat Ünügür Ortaokulu, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretimi Bölümü. gorkemyasar8826@gmail.com

² Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretimi Bölümü. fulyatopcuoglu@gmail.com

SUMMARY

Vocabulary is discussed in 1-8. Grades Teaching Turkish Programme as reading skill. The purpose of improving vocabulary is to make students use new words correctly in terms of their meanings and their functions. The acquisitions in Teaching Turkish Programme's Vocabulary section includes acquisitions of word types which is a topic of grammar. These acquisitions focus on meanings given by word types and associates meaning to grammar rules which are irrelevant to meaning. This states that the programme has a holistic approach to learning-teaching process.

The aim of this study is to develop a viable and accredited behavior scale based on Likert scale to measure behaviors of students towards improving their vocabulary. Behavior scales that are translated from foreign languages and adapted to teaching Turkish were reviewed (Çakıroğlu ve Palancı, 2015; Güneş ve Kırmızı, 2014; Göçer, 2014; Topçuoğlu Ünal ve Köse, 2014; Ceran, 2013; Ceran, 2012; Balcı, 2013; Kırmızı, 2012; Gömleksiz, 2004) necessary steps were followed.

Article pool is presented for expert opinion for content validity, inappropriate articles were eliminated. For study group 296 students were randomly selected from 5th, 6th, 7th, and 8th grades of a school in Eskişehir in the spring semester of 2015-2016 academic year. A scale draft of 28 articles was applied to the study group, then validity and reliability studies of the scale was done.

To create the article pool of the Behavior Towards Improving Vocabulary Scale, a literature review was done; behavior scales for education area and specifically for teaching Turkish were examined. The article pool is reviewed by seven academicians, eight Turkish teachers, an assessment and evaluation specialist, and a psychological counselor, inappropriate articles were eliminated according to their opinions. There are six negative, twenty three positive articles in the scale draft. There is a section for student information above the scale, articles listed randomly.

In pilot experiment stage, the draft scale is applied to 35 randomly selected students from 6th grade to see if the draft scale is clear and understandable. It is found that all articles are understandable. Duration of the scale is set as 10-15 minutes. This will affect the scale's credibility positively. After this stage the scale is finalized and is ready to apply for viability and credibility studies.)

For the scale's structural viability exploratory factor analysis was done to 296 students. The Scale's Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value was found .906, Bartlett's Sphericity Test value was found [$\chi^2=1708.824$, $df=136$, $p<0.00$]. 12 articles which have low factor value and caused overlapping were eliminated and a 17 article Likert type scale was obtained. Pearson correlation coefficients were calculated to determine relation between the articles and factors. The scale's Cronbach's Alpha credibility coefficient was found .887. Factor loads found after factor analysis varies between .50 and .72. According to these evidences it can be said that the scale is viable, accredited and it can be used to measure students' behaviors to vocabulary.

To determine Behavior Towards Improving Vocabulary Scale's credibility, an internal consistency study was made and scale's Cronbach Alfa Internal Consistency Coefficient was found 0.887. When statistics of the Vocabulary Behavior Scale were reviewed, internal consistency coefficient of the first field "Behavior Towards Learning Words" was found .852, and for the second field "Behavior Towards Using Words" the internal consistency coefficient was found 0.812. In this case it can be said that the articles are consistent and reflect behavior which they measure.

To determine discriminant powers of the scale and the factors, t value of difference between top and sub groups' behavior points related to the Turkish Class Vocabulary for each factor and scale is calculated. It is seen that there is a meaningful difference based on factors and the whole scale between top and sub groups according to sub-top group independent samples t test results. This proves that the factors and the scale distinguish sub groups and top groups.

After finalized scale was analyzed, lowest obtainable value and highest obtainable value were found 17 and 85 respectively. Array size of scale points is expected to be 68. The scale covers a big part of the expected size.

After the analyses it can be said that Behavior Towards Improving Vocabulary Scale is viable and accredited and it can measure student's behaviors towards improving vocabulary. The scale is to be thought of a lodestar to measure behaviors towards Turkish class and to plan in class events.

GİRİŞ

İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan en önemli araç olan dil; dinleme ve okuma ile anlamayı, konuşma ve yazma ile de anlatmayı içeren becerilerden mürekkeptir. İnsanlık ilerleyip geliştikçe dil hakkındaki bilinç ve insanın dile yaklaşımı da değişmiştir. İletişim için bir araç olarak görülen dil, insanın düşüncelerinin dil tarafından oluşturulduğunun fark edilmesi ile birlikte, bir amaç haline gelmiştir. Ana dili öğretimi de dilin 'amaç' haline gelen formatif yönü ile 'araç' olarak kullanılan sosyal yönünü birleştirerek dili ve kültürü nesillere aktarmayı amaçlamaktadır.

Sosyal bir varlık olarak insan, yaşamının tümünü az ya da çok iletişim kurarak geçirir. Ana dili yaşam boyu kullanılacak becerileri içerdiğine göre ana dili eğitimi de yaşam boyu öğrenmede işe yarayacak becerilerin kazandırılmasına dayanır. Dili iyi, doğru ve güzel kullanan bireylerin yanında zihinsel becerileri gelişmiş, okuyan, araştıran ve dili kullanmaktan zevk alıp dilin varlığını korumayı görev edinmiş bireyler yetiştirmek gerekmektedir. Bu amaçla, çağın gerisinde kalmadan yapılandırılmış, gelişmeye ve dönüşmeye açık, toplumumuzun kültürel birikimini – geliştirilmek üzere – nesillere aktaran bir ana dili eğitimi anlayışı yerleştirilmeye çalışılmaktadır.

Ülkemizde ana dili eğitimi, Türkçe dersleri ile yürütülmektedir. Öğrencilerin dil ve dolayısıyla düşünce gelişimlerinin sağlanması için Türkçe öğretim programları hazırlanmakta, ana dili eğitiminin çok yönlü bir şekilde yürütülmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirme, iletişim kurma,

duygu ve düşüncelerini ifade etme, bilgi edinmelerinde dilin yeri çok önemlidir. Dil ve zihinsel becerilerinin gelişimi; öğrencilerin olayları sorgulama, çok yönlü düşünme, değerlendirme, karar verme, sosyalleşme ve mesleki gelişim süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren dil ve zihinsel becerilerini geliştirmek gerekmektedir. Sözlü iletişim, okuma ve yazma öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütünlük içinde ele alınmaktadır. Konuşma ve dinleme becerileri sözlü iletişim öğrenme alanı içinde işlenmektedir. Öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. (Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2015:3) Öğrencilerin okula başlamadan önce belirli bir oranda edindikleri dil becerileri, örgün eğitimin başlamasıyla birlikte planlı ve programlı olarak ele alınmaktadır. Çağdaş eğitim anlayışına göre dil becerilerinin her biri bir bütünün parçası olarak düşünülmekte ve hepsinin dengeli gelişimi için çalışmalar yürütülmektedir.

Türkçe derslerinde okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin nihai amacı; öğrencilere zihinsel, sosyal ve bireysel becerileri kazandırmaktır. Öğrencilerin etkili iletişim kurmalarını sağlamak, onlara ana dili sevgisi kazandırmak, ana dilini kullanma isteği ve alışkanlığı edindirmek amacıyla, beceri alanlarına bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Bu yaklaşıma göre ana dili eğitimi, diğer tüm becerilerin geliştirilmesi için temel teşkil etmektedir. Türkçe dersi yalnızca okuma, dinleme, konuşma ve yazma öğrenme alanlarında başarı kazandırmayı değil; öğrencilerin düşünme, algılama, sorgulama, analiz, sentez yapabilme becerilerini geliştirmeyi; kültürü, kültür eserlerini tanımalarını ve içselleştirmelerini; bilişsel, sosyal ve duyuşsal yönlerden gelişmelerini sağlamayı hedeflemektedir. Türkçenin ana dili olarak öğretiminde amaç, dil becerilerini geliştirmektir. Bireylerin bu becerilerinin geliştirilmesiyle hem anlamaları hem de duygularını ve düşüncelerini tam ve doğru olarak anlatmaları sağlanmaktadır (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1995).

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Söz varlığı; bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, sözcük dağarcığı, kelime hazinesi olarak tanımlanmaktadır. (TDK Sözlük, 2005) Bireyin gösteren-gösterilen arasındaki ilişkiyi algılaması, dış dünyadaki varlık ve kavramları ayrıştırarak içselleştirmesi (Göçer, 2009) için sözcük hazinesine sahip olması, sözcükleri anlamına uygun kullanması, sözcüklerin anlamlarını öğrenebilmesi gerekmektedir.

Söz varlığı, tüm disiplinler için gerekli ön koşuldur. Anlama ve anlatmanın gerçekleşebilmesi için bireyin öncelikle yeterli sayıda sözcük bilmesi, söz varlığının belirli ölçüde gelişmiş olması gerekmektedir. Ana dilinin söz varlığını gereken düzeyde öğrenmemiş bir öğrencinin akademik ya da sosyal alanda başarılı olması beklenemez.

Dil becerilerinin bireye kazandırılması ve bireyin bu becerileri aktif olarak kullanabilmesi, edinilmiş zengin kelime hazinesine bağlıdır (Karatay, 2007). Türkçe dersi de bireylere dil becerilerinin kazandırılmasını hedefleyen bir ders olduğuna

göre öğrencilere söz varlığı kazandırmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Türkçe Öğretim Programı'nda birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi, öğrencilerin “sözlü iletişim”, “okuma” ve “yazma” alanlarında temel becerileri kazanmaları ile birlikte üst düzey bilişsel becerileri geliştirecek şekilde düzenlenmiştir. (2015:3) Programda söz varlığını geliştirme, Türkçe öğretiminin genel amaçları arasında görülmektedir. Okuma becerisinin bir alt başlığı olarak ele alınan söz varlığına ilişkin öğrenmeler, 1. sınıftan 8. sınıfa kadar, şu kazanımların gerçekleştirilmesini hedeflemektedir:

Tablo 1: Türkçe Öğretim Programı'na Göre 1-8. Sınıf Söz Varlığı Geliştirmeye Yönelik Kazanımlar

<i>1-4. Sınıf Türkçe Söz Varlığı Geliştirmeye Yönelik Kazanımlar</i>	<i>5-8. Sınıf Türkçe Söz Varlığı Geliştirmeye Yönelik Kazanımlar</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Anlamını bilmediği sözcükleri öğrenir. • Kelimelerin zıt ve eş anlamlılarını bulur. • Anlamını bilmediği sözcük ve sözcük gruplarını öğrenir. • İsim ve fiilleri ayırt eder. • Çekim eklerinin işlevlerini bilir. • Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder. • Kelime ve kavramların cümle içinde kazandığı anlamı bilir. • Varlıklara verilişlerine göre isimleri ayırt eder. • Kısaltmaları ve bunların eklerini doğru okur. • Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.	<ul style="list-style-type: none"> • Anlamını bilmediği sözcükleri ve sözcük gruplarını öğrenir. • Okuduğu metindeki sözcük ve sözcük gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark eder. • Kelimelerin eş ve zıt anlamlarını bilir. • Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder. • İsimlerin ve sıfatların cümledeki işlevlerini fark eder. • İsim ve sıfat tamlamalarını fark ederek bunların anlama olan katkılarını bilir. • Anlamını bilmediği sözcük ve sözcük gruplarının anlamını belirler. • Kelime ve kavramların farklı anlamlarını öğrenir ve bunları bağlama uygun şekilde kullanır. • Zamirlerin cümledeki işlevlerini fark eder. • Edat, bağlaç ve ünlemlerin anlama olan katkısını fark eder. • İmge olarak kullanılan sözcüklerin veya deyimlerin metinde kullanılan anlamlarını belirler. • Fiillerin cümleye kattığı anlam özelliklerini fark eder. • Zarfların cümleye kattığı anlamı ve işlevini fark eder. • Fiilimsilerin cümledeki işlevini fark eder.

Türkçe dersi, gerek vizyon ve misyonu gerekse uygulamadaki önemi bakımından en çok ağırlık verilen ders olma özelliğini gitgide güçlendirmektedir. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki Türkçe dersinde kazandırılmaya çalışılan becerileri yeterli düzeyde edinebilen bireyler, diğer derslerde de başarılı olmaktadır. (Ceran ve Deniz, 2015) Bu durum, sınav başarısının ön planda tutulduğu günümüzde, Türkçe dersinin önemini bir kat daha artırmaktadır. Türkçe dersinde başarısız olan öğrencilerin Türkçe dersine karşı olumsuz bir tutum geliştirdiği ve bu

öğrencilerin diğer disiplinlerde de zorlandıkları görülmektedir. Bu durum, Türkçe dersine yönelik tutumların değerlendirilmesini oldukça önemli kılmaktadır.

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu, ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1999). Tutumlar, insanın bir şey hakkında ne hissettiğini ifade eder (Robbins, 1994). Bireyin belli durumlar sırasındaki davranış şeklini önceden seçtiği zihinsel durum (Gagne,1985); belli koşullar altında özel tercih ve kararları seçme eğilimi (Şimşek, 2006) olarak tanımlanan tutum, davranışlarla ilişkilidir. Davranışlar gözlenerek tutumlara ulaşılır; bu da göstermektedir ki tutumlar doğrudan değil dolaylı ölçmeye tabi tutulabilir. (a) Tutum psikolojik bir objeye ilişkindir, (b) Tutumlar tepki vermeye hazır olmayı içermektedir, c) Tutumlar güdüleme gücüne sahiptir, (d) Tutumlar durağan olabilir, (e) Tutumlar değerlendirme içermektedir, (f) Tutumlar doğrudan gözlenebilen bir özellik değil, bireyin gözlenebilen davranışlarından çıkarsama yapılarak ve o bireye atfedilen bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1999; Sakallı, 2001). Bir eğilimin tutum olarak kabul edilebilmesi için asgari şart, bir zihinsel değerlendirmedir. (Üstüner, 2006)

Bireyin öğrenilecek materyale, öğretmene, öğrenim gördüğü konu alanına yönelik tutumlarının okul başarılarını etkilediğini ortaya koyan araştırmalara göz atıldığında (Ağgön ve Yazıcı, 2010) tutumun ölçülmesinin ne kadar önemli olduğu konusu açıklığa kavuşmakta, tüm derslerin temeli olan söz varlığını geliştirmeye yönelik tutumları ölçmenin önemi de yukarıdaki gerekçelere dayanarak görülebilmektedir.

Türkçe öğretimi alanında yapılan tutum ölçeği çalışmalarına bakıldığında (Çakıroğlu ve Palancı, 2015, Güneş ve Kırmızı, 2014; Göçer, 2014; Topçuoğlu Ünal ve Köse 2014; Balcı, 2013; Ceran, 2013; Ceran, 2012; Kırmızı, 2012; Özbay ve Uyar, 2009; Çakıcı, 2005; Gömleksiz, 2004 vb.) sözlük kullanımına yönelik olarak (Yaman ve Dağtaş, 2013) bir tutum ölçeği hazırlandığı görülmüş ancak söz varlığının geliştirilmesine yönelik tutumların ölçülmesi amacıyla geliştirilmiş bir tutum ölçeğine rastlanmamıştır. Bu duruma istinaden, çalışmanın amacı, söz varlığını geliştirmeye yönelik öğrenci tutumlarını ölçmeyi hedefleyen bir ölçek geliştirmek ve bu ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Bu çalışma, Söz Varlığını Geliştirmeye Yönelik Tutum Ölçeği'nin (SVTÖ) yapı geçerliliğini ve iç tutarlılık güvenilirlik katsayısını belirlemeye yönelik olarak hazırlanan, ölçekleme temelli bir araştırma niteliindedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılının bahar yarısında Eskişehir ilindeki bir ortaokulun 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim görmekte olan ve rastlantısal olarak seçilen öğrenciler oluşturmaktadır. Ölçek geliştirme çalışmalarında madde analizi ve faktör analizi için madde sayısının beş katı kadar denek kullanılması gerektiğinden (Tezbaşaran, 1997; Tavşancıl, 2010) araştırmanın çalışma grubunu toplam 296 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Ölçek geliştirmede izlenmesi gereken adımlar şunlardır (Karasar, 1999: 139-143):

1. Madde havuzu oluşturma
2. Uzman görüşüne başvurma
3. Ön deneme
4. Faktör analizi
- 4.1. Açımlayıcı faktör analizi
5. Güvenilirlik hesaplama aşaması

Madde Havuzu Oluşturma

Söz Varlığını Geliştirmeye Yönelik Tutum Ölçeği'nin madde havuzunun oluşturulması için öncelikle kaynak taraması yapılmış; genelde, eğitim alanında hazırlanan tutum ölçekleri, özelde ise Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tutum ölçekleri incelenmiştir (Çakıroğlu ve Palancı, 2015; Göçer, 2014; Güneş ve Kırmızı, 2014; Topçuoğlu Ünal ve Köse, 2014; Balcı, 2013; Ceran, 2013; Ceran, 2012; Kırmızı, 2012; MEB, 2006). Söz varlığına ait bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik öğrenmeler göz önüne alınarak hazırlanan 90 adet olumlu ve olumsuz madde, sade ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir. Bir maddede birden fazla yargı olmamasına, olgusal ifadelere yer verilmemesine dikkat edilmiş ve sonucunda 69 madde üzerinde yoğunlaşmıştır. Olumlu maddeler için “tamamen katılıyorum” (5) ve katılıyorum (4) ifadeleri; olumsuz maddeler için “hiç katılmıyorum”(1) ve “katılmıyorum”(2) ifadeleri; olumlu ve olumsuz bir fikir içermeyen maddeler için ise “kararsızım”(3) ifadesi kullanılmıştır.

Uzman Görüşüne Başvurma (Kapsam Geçerliliği)

Ölçeğin ölçmek istediği özelliği doğru bir biçimde ölçüp ölçmediği, ne derece doğru ölçtüğü, geçerlilik kavramı içerisinde değerlendirilir. Kapsam geçerliğine sahip bir test, ölçülecek davranış alanı için iyi bir davranış örnekleme sahiptir. Kapsam geçerliğini test etmede kullanılan mantıksal yollardan biri, uzman görüşüne başvurmadır (Büyüköztürk, 2015: 180).

Oluşturulan madde havuzu; yedi akademisyen, sekiz Türkçe öğretmeni, bir ölçme ve değerlendirme uzmanı ile bir psikolojik danışman tarafından incelenmiş, uzman görüşleri sonucu uygun görülmeyen maddeler elenmiştir. Elde edilen 29 maddelik ölçek taslağında 6 olumsuz, 23 olumlu madde yer almaktadır. Olumsuz maddelerin bir boyut oluşturmadıkları belirlenmiştir. Ölçeğin üst kısmında öğrenci bilgilerinin yazılacağı bir bölüme yer verilmiş, ölçek maddeleri rastlantısal şekilde sıralanmıştır.

Ön Deneme

Ön deneme aşamasında taslak ölçeğin anlaşılır ve açık olup olmadığının değerlendirilmesi için ölçek, altıncı sınıf düzeyinde, rastlantısal olarak seçilen 35 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerin anlayamadıkları bir madde olmadığı görülmüştür. Ölçeğin uygulanma süresinin 10-15 dakika kadar olduğu

belirlenmiştir. Bu da ölçeğin iç güvenirliğine olumlu bir etki yaratacaktır. Bu aşamanın ardından ölçeğe son hali verilmiş ve 29 maddelik ölçek formu geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması için uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Yapı Geçerliliği

Yapı geçerliği, testin ölçülmek istenen davranış bağlamında soyut bir kavramı (faktörü) doğru bir şekilde ölçebilme derecesini gösterir. (Büyüköztürk, 2015: 180).

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için temel bileşenler analizi yöntemine dayanan açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçek SPSS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Likert tipi tutum ölçeklerinde tutumların maddelere verilen derecelerin toplamı ile hesaplanmasından dolayı olumsuz maddelerin ters kodlanması gerekmektedir. Bunun için SPSS programının “recode” özelliğinden faydalanılmıştır.

Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek, az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler/yapılar) keşfetmeyi ya da faktörler ile göstergeleri arasında tanımlanan ilişkileri açıklayan ölçme modellerini test etmek amacıyla kullanılan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, Şekercioğlu ve Çokluk, 2012:178). Faktör analizinin iki temel yöntemi vardır:

Açımlayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi, bilinmeyen gizli değişkenlerle gözlenen değişkenler arasındaki bağlantıyı ortaya koymak amacıyla geliştirilmiş bir analizdir (Büyüköztürk, Şekercioğlu ve Çokluk, 2012:189). Faktör analizinin iki temel amacı bulunmaktadır (Özdamar, 2002). Bunlar; değişken sayısını azaltmak ve değişkenler arasındaki ilişkilerden yararlanarak bazı yeni yapılar ortaya çıkarmaktır. Açımlayıcı faktör analizi, verilerin Kovaryans ya da Korelasyon matrisinden yararlanılarak birbirleri ile ilişkili p sayıda değişkenden daha az sayıda ($k < p$) ve birbirlerinden bağımsız yeni değişkenler (faktör) türetmek üzere yararlanılan bir tekniktir (Doğan ve Başokçu, 2010).

Güvenirlik Hesaplama

Büyüköztürk (2015: 181), güvenirlik kavramını şöyle tanımlamaktadır: güvenirlik, bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılıktır. Ölçekle sağlanan bilgilerin kararlı özellik taşıdığına, yani hatadan arındırılmış olduğuna ve aynı amaçla yapılacak ikinci bir ölçümde aynı sonuçların elde edileceğine güven duyulması gerekir. Güvenilir olmayan bir ölçek kullanışsızdır (Carmines ve Zeller, 1982; Sencer ve Sencer, 1978; Gay, 1985. Akt.: Ercan ve Kan, 2004).

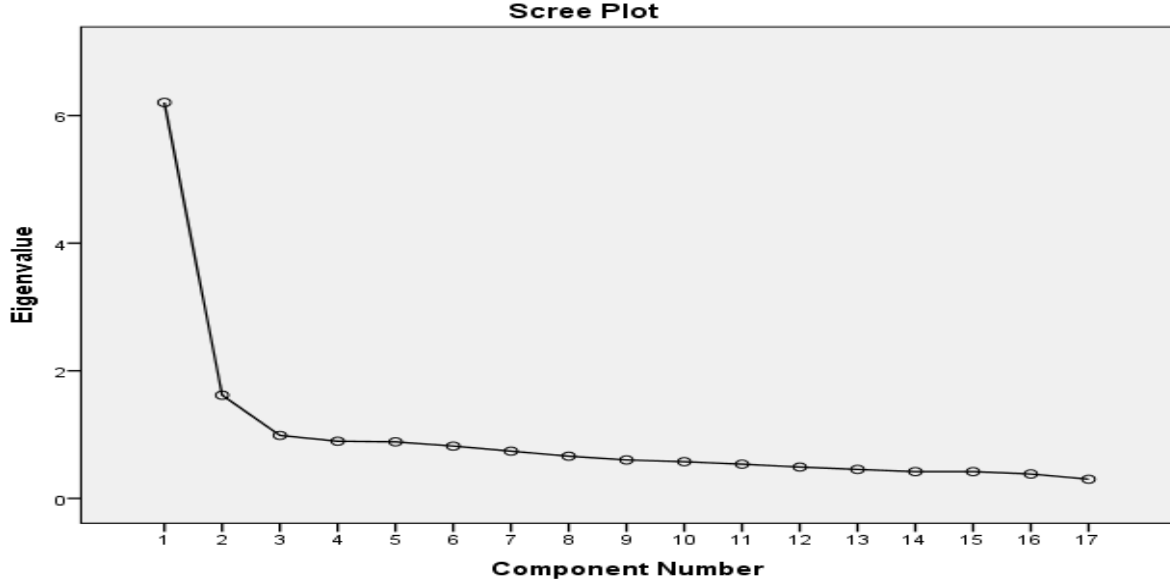
Faktör analizi sonrası son halini alan 17 maddelik ölçeğin güvenirlik hesaplaması için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Dönüştürülmüş temel bileşenler analizinden yararlanılarak ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin bilgi toplamak amaçlanmıştır. Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanarak toplam puanlar ile alt boyutlardan elde edilen puanlar arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemeden önce faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısıyla, korelasyon matrisinin birim matrisine eşit olup olmadığı ise Barlett Küresellik testi ile ölçülmüştür. KMO değerinin yüksek olması ölçekteki değişkenlerin her birinin diğer değişkenler tarafından çok iyi bir şekilde tahmin edilebileceğini gösterir. Çalışmada KMO değerinin .906 olduğu görülmektedir. Bu değer, “mükemmel” olarak yorumlanabilir (Akt. Çokluk vd. 2010: 207). Barlett Küresellik Testi değeri de [$\chi^2=1708.824$, $df=136$, $p<0.00$] anlamlı bulunmuştur. Bu verilerden yola çıkılarak ölçeğin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 1: SVTÖ Yığılma Grafiği

Scree plot grafiği ve faktörlerin açıkladığı varyans değerleri tablosu incelenmiş, ölçeğin üç faktörlü olmasına karar verilmiştir.

Ölçekteki maddelerin hangilerinin ölçekte kalacağına karar vermek amacıyla temel bileşenler analizi ve varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2010) göre temel bir kural olarak her bir değişkenin yük değerinin 0.32 ve daha üzerinde değerlendirilmesi gerekir. Bu nedenle faktör yük değerinin 0.32'nin üzerinde olmasına ve bir maddenin iki faktör için yüksek yük değeri verdiğinde yük değerleri arasındaki farkın binişiklik yaratmaması için en az .10 olmasına dikkat edilmiştir (Çokluk ve diğerleri, 2010). Ayrıca maddelerin güvenirlikleri için 0.20'nin üzerinde olmasına özen gösterilmiştir. Bu doğrultuda analiz tekrarlanarak maddeler seçilmiştir.

Yapılan faktör analizleri sonucunda binişiklik yaratan ve faktör yükü düşük çıkan maddeler ölçekten çıkarılmış, 29 maddelik taslak ölçekten 17 madde kalmıştır. Analiz sonuçlarına göre hangi maddenin ne kadar yük değeri aldığı ve madde toplam korelasyonu Tablo2’de verilmektedir.

Tablo 2: SVTÖ Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler ve maddeler		DFYD	DMTK
Faktör 1: Sözcük öğrenmeye yönelik tutum			
S1	Yeni kelimeler öğrenmek hoşuma gider.	,622	,545
S2	Yeni öğrendiğim sözcükleri kullanmaktan zevk alırım.	,692	,516
S3	Sözcük hazinesi zengin olan kişileri kendime örnek alırım.	,729	,523
S9	Sözcük hazinesi geniş olan kişilerle sohbet etmekten mutlu olurum.	,707	,569
S11	Günlük yaşantımda çok sayıda sözcük kullanmayı tercih ederim.	,552	,458
S15	İlk kez karşılaştığım bir sözcüğün anlamı üzerine fikir yürütmekten zevk alırım.	,521	,407
S16	Her gün yeni bir sözcük öğrenmek isterim.	,650	,574
S17	Türkçe derslerinde söz varlığını geliştirmeye daha çok zaman ayrılmasını isterim.	,594	,577
S18	Türkçe öğretmenim anlamını bilmediğimiz sözcüklerle ilgili ödev verdiğinde bu ödevi yapmaktan zevk alırım.	,588	,617
S27	Yeni öğrendiğim kelimeleri günlük hayatta kullanmaktan hoşlanırım.	,592	,553
Faktör 2: Sözlük kullanmaya yönelik tutum			
S4	Sözlük kullanmayı gereksiz bulurum.	,700	,410
S5	Sözlük kullanmak kolaydır.	,598	,300
S7	Sözlük kullanmak bana sıkıcı gelir.	,712	,583
S8	Sözlük kullanmayı alışkanlık haline getirmek isterim.	,565	,579
S12	Türkçe öğretmenim söylemese bile sözlük kullanmak isterim.	,632	,647
S22	Yazılarımı zenginleştirmek amacıyla sözlükten yararlanırım.	,502	,561
S25	Sözlük kullanma konusunda üşengecim.	,714	,589

Tablo 3: SVTÖ Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Varyans Yüzdesi %	Toplam Varyans %
Faktör 1:Sözcük öğrenmeye yönelik tutum	26,705	26,705
Faktör 2: Sözlük kullanmaya yönelik tutum	19,307	46,012

Tablo 3'te görüldüğü gibi ölçeğin tümü toplam varyansın %46,012'sini karşılamaktadır. Açıklanan varyansın yüksek olması, ilgili kavram ya da yapının ne denli iyi ölçüldüğünün bir ölçütü olarak yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2012).

Tablo 2 ve Tablo 3'de görüldüğü gibi kalan 17 maddeye ilişkin faktör yükleri ,502 ile ,729 arasında değişmektedir. Ölçekteki maddelerin 10 tanesi birinci faktörde, 7 tanesi de ikinci faktörde yer almaktadır.

SVTÖ'nün ilk boyutu olan "sözcük öğrenmeye yönelik tutum" boyutunda 10 madde yer almaktadır. Maddelerin Varimax dik döndürme yöntemiyle döndürülmüş faktör yük değerinin ,52 ile ,72 arasında değiştiği görülmektedir. Açıklanan varyans yüzdesi %26,705'dir.

SVTÖ'nün ikinci boyutu olan "sözlük kullanmaya yönelik tutum" boyutunda 7 madde yer almaktadır. Maddelerin Varimax dik döndürme yöntemiyle döndürülmüş faktör yük değerinin ,50 ile ,71 arasında değiştiği görülmektedir. Açıklanan varyans yüzdesi %19,307'dir.

Yapı geçerliliğine ek kanıt olarak ölçeğin boyutları ve genel toplam puanı arasındaki ilişkiler incelenmiş olup Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Tablo 4: Ölçek Puanları ile Ölçüt Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

	Faktör1	Faktör2	Toplam
Faktör1	1	,602**	,907**
Faktör2	,602**	1	,876**
Toplam	,907**	,876**	1

Korelasyon katsayısının, mutlak değeri 0.70-1.00 arasında yüksek; 0.69-0.30 arasında orta; 0.29-0.00 arasında olması ise, düşük düzeyde bir ilişki olarak yorumlanmaktadır (Büyüköztürk, 2012). Tablo 4'de de görüldüğü gibi ölçekten elde edilen toplam puan ile birinci faktör ($r=.90$) ve ikinci faktör ($r=.87$) arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki belirlenmiştir. Sonuç olarak faktörler ile maddelerin toplamları arasında yüksek bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

Güvenirlik İle İlgili Bulgular

SVTÖ'nün güvenilirliğini belirlemek için yapılan iç tutarlılık çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı 0,887 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktörlerine göre güvenilirliği ise Tablo 5'te yer almaktadır:

Tablo 5: Faktörlerin Güvenirlik Katsayıları

Söz Varlığını Geliştirmeye Yönelik Tutum Ölçeği	Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı
Faktör 1: Sözcük öğrenmeye yönelik tutum	.852
Faktör 2: Sözlük kullanmaya yönelik tutum	.812

SVTÖ incelendiğinde ölçeğin iç tutarlılık katsayıları; birinci boyut olan "Sözcük Öğrenmeye Yönelik Tutum" boyutu için .852, ikinci boyut olan "Sözlük Kullanmaya Yönelik Tutum" boyutu için .812'dir. Bu durumda ölçeği oluşturan

maddelerin birbiriyle tutarlı olduğunu ve ölçmek istediği tutumu yansıttığını söylemek mümkündür.

Tablo 6: Faktörlerin ve Ölçeğin Alt-Üst Grup Bağımsız Örneklemeler t-testi Sonuçları

FAKTÖR		N	Ort.	Sd.	T	P
Faktör1	alt grup	80	32,89	158	-22,860	,000*
	üst grup	80	47,66			
Faktör2	alt grup	80	19,79	158	-21,474	,000*
	üst grup	80	32,47			
Tüm Ölçek	alt grup	80	52,68	158	-32,147	,000*
	üst grup	80	80,13			

*p<0.05

Ölçeğin ve faktörlerin ayırt edicilik gücünü belirlemeye yönelik her bir faktör ile tüm ölçek için üst grup ve alt grup Türkçe Dersi söz varlığına ilişkin tutum puanları arasındaki farkın t değeri hesaplanmıştır. Tablo 6 incelendiğinde alt-üst grup bağımsız örneklemeler t testi sonuçlarına göre alt ve üst gruplar arasında, hem faktörler hem de tüm ölçek baz alındığında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durum, faktörlerin ve ölçeğin alt ve üst grupları ayırt edici özellikte olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçeğin son formunda yapılan analizler sonucu elde edilebilecek en düşük puan 17, en yüksek puan ise 85'tir. Ölçek puanlarının dizi genişliğinin 68 olması beklenmektedir. Ölçeğin beklenen genişliğin büyük bir kısmını kapsadığı görülmektedir.

SONUÇ

Söz varlığı, bireylerin hayatın her alanında ihtiyaç duyacakları sözcük ve sözleri içerir. Birey sözcüklerle düşünür, sözcüklerle algılar, kendini sözcüklerle ifade eder. Bu bakımdan bireyin düşünme becerilerini sürdürebilmesi, algılaması ve kendini ifade edebilme düzeyi söz varlığının zenginliğine bağlıdır. Ana dili eğitiminde de yabancı dil öğretiminde de söz varlığını zenginleştirme, dil öğrenmede en önemli aşamalardan biridir. Yalnızca dil öğrenmede değil diğer tüm alanlarda zengin ve gelişmeye her an açık bir söz varlığı, bireyi hem akademik hem de sosyal yönden başarılı kılacaktır.

Söz varlığı, Türkçe dersinde tüm beceri alanlarıyla ilişkilendirilmiş biçimde ele alınmaktadır. Türkçe dersinin ana dili olması nedeniyle adeta devlet politikası haline gelmesi, bu dersin her yönüne ve alt başlığına yönelik tutumların belirlenmesinin önemini artırmaktadır çünkü araştırmalar göstermiştir ki tutum, akademik ve meslekî başarının bir yordayıcısı konumundadır.

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin Türkçe söz varlığı geliştirmeye yönelik tutumlarını belirlemek için hazırlanan Söz Varlığını Geliştirmeye Yönelik Tutum Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını gerçekleştirmek amaçlanmıştır.

İçerik analizi ile çıkarılan maddelerle hazırlanan taslak ölçek uzman görüşüne sunulmuş ve ön deneme aşamasından sonra 296 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin analizleri SPSS 23.0 kullanılarak yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda SVTÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu, öğrencilerin söz varlığı geliştirmeye yönelik tutumlarını ölçebilecek özellikte olduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKLAR

- Ağgön, E. Yazıcı, M.(2010). Sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları (Erzincan Üniversitesi örneği), 9, 1072-1074.
- Balcı, A. (2013). Okuma ve anlama eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2014) Deneysel Desenler. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (Genişletilmiş 21. Baskı). Pegem Akademi, Ankara.
- Ceran, D., & Deniz, K. (2015). TEOG Sınavı Sorularının Okuma Becerisiyle Çözülebilme Düzeyi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3(2), 92-109.
- Ceran, D. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının yazma eğitimi dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8(1), 1151-1169.
- Ceran, D. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, 5(8), 337-358.
- Çakıcı, D. (2005). Ön örgütleyicilerin okumaya yönelik tutum ve okuduğunu anlama üzerindeki etkileri. Yayımlanmamış doktora tezi.
- Çakır, S. (2006) Toplumsal Bilimlerde Yeni Yöntem Anlayışı ve Temel Yaklaşımlar. Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları.
- Çakıroğlu, O., & Palancı, M. (2015). Reading attitude scale: The reliability and validity study Okuma tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Journal of Human Sciences, 12(1), 1143-1156.
- Çokluk, Ö., Sekercioglu, G., & Büyüköztürk, S. (2012). Sosyal bilimler için çok değişkenli SPSS ve LISREL uygulamaları. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2000). Türkçe Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, N., Başokçu, T. O. (2010). İstatistik tutum ölçeği için uygulanan faktör analizi ve aşamalı kümeleme analizi sonuçlarının karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 1(2).
- Efe, E., Bek & Y., Şahin, M. (2000). Spss'te çözümleri ile istatistik yöntemler ii. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü, Yayın No:10.

- Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde güvenirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Erdoğan, Y., Bayram, S., & Deniz, L. (2007). Web tabanlı öğretim tutum ölçeği: Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-14.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gagne, R. (1985). *The Conditions of Learning and Theory of Instruction* Robert Gagné. New York, NY: Holt, Rinehart and Winston.
- Göçer, A. (2014). Yazma Tutum Ölçeği'nin (YTÖ) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 515-524.
- Göçer, A. (2009). Türkçe Eğitiminde Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirme Etkinlikleri ve Sözlük Kullanımı. *Electronic Turkish Studies*, 4(4).
- Gömleksiz, M.N. (2004). Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(14),185–195.
- Güneş, F. (2014) *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Güneş, F., & Kırmızı, F. S. (2014). E-kitap okumaya yönelik tutum ölçeğinin (EKOT) geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 196-212.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul. Evrim Yayınevi.
- Karasar, N. (2005) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1).
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Sever, S. (1995). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Köklü, N., Büyüköztürk Ş. & Bökeoğlu, Ç.Ö. (2006). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- MEB (2015). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Genel Müdürlüğü.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (5-8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Genel Müdürlüğü.
- Özbay, M., & Uyar, Y. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencileri için okumaya yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *E-Journal of New World Science Academy*, 4(2), 632-651.
- Özdamar, K. (2002). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Robbins, S. (1994) *Örgütsel Davranışın Temelleri (Çev: Sevgi Ayşe Öztürk)* Eskişehir ETAM Basım Yayın.

- Robson, C. (2015) Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırması. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sakallı, N. (2001). Sosyal Etkiler: Kim Kimi Nasıl Etkiler Ankara: İmge Kitabevi.
- Sever, S. (2004). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Susar Kırmızı, F. (2012). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 7(3), 2353-2366.
- Şimşek, A.(2006) Tutumların Öğretimi. İçerik Türlerine Dayalı Öğretim. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tavşancıl, E. (2010). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. (4. Baskı). Ankara: Nobel.
- Tavşancıl, E. (2006). Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- TDK (2005).Türkçe Sözlük, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 12, 22-25.
- Topçuoğlu Ünal, F., Köse, M. (2014). “Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Bir Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması”. *Bartın Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2): 233-249.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45(45), 109-127.
- Yaman, H., & Dağtaş, A. (2013). Ekrandan okumanın okumaya yönelik tutuma etkisi/Impact of screen reading towards attitudes of reading. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 314-333.